

FIATALOK POLITIKAI RÉSZVÉTELÉNEK VIZSGÁLATA NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

– Bornemissza Krisztina Antónia –

Bevezetés

A demokratikus országok helyes működéséhez elengedhetetlen, hogy az állampolgárok is részt vegyenek a politikai folyamatokban, kiváltképp képviseljék saját véleményüket, álláspontjukat. Eltérések mutatkozhatnak a társadalom tagjainak politikai részvételét illetően, a különbözőségek vizsgálatánál kiemelten fontos a fiatalok vizsgálata. A 18 és 29 év közöttiek politikához való viszonyulása, véleményük és érzéseik artikulálása a politikai szocializáció és a jövő nemzedékének megismerése szempontjából elengedhetetlen. Amennyiben országonként vizsgáljuk a célcsoportot, lehetőség nyílik az eltérő kultúrák, történelmi örökségek és politikai berendezkedések tükrében vizsgálni a generáció aktivitását. A tanulmány célja, hogy bemutassuk az European Social Survey 2020-as kutatási adatai segítségével, napjainkban a fiatal korosztályon belül hogyan alakul a politikai folyamatokba való involválódás Magyarországon, továbbá a kutatásában részt vett országokhoz képest hol helyezkedik el a magyar fiatalok politikai részvétele.

Elméleti háttér

Az elméleti részben a politikai részvétel fogalmát mutatjuk be, fókuszálva a fogalom sokszínű megjelenésére a szakirodalomban. Az elméleti áttekintés második felében a magyar kutatási eredményeket összegezzük, kiemelve a tanulmányokban szereplő hatásokat.

A politikai részvétel a polgárok politikai folyamatokban való részvételét jelenti. Ennek számtalan formája lehet, beleértve a szavazást, a politikai pártokhoz vagy érdekcsoportokhoz való csatlakozást, a tüntetéseken vagy tiltakozásokon való részvételt, a választott tisztségviselőkkel való kapcsolatfelvételt és a közhivatalokért való indulást. A politikai részvétel a demokrácia egyik alapvető aspektusa, mivel lehetővé teszi a polgárok számára, hogy beleszóljanak abba, hogyan kormányozzák őket, és hogy választott képviselőiket felelősségre vonják. A demokratikus értékek előmozdítása mellett a politikai részvétel segíthet a közpolitika alakításában, a polgári elkötelezettség előmozdításában és a társadalmi változások előmozdításában is (Fox, 2012; Hooghe, Hosch-Dayican & Van Deth, 2014). A politikai részvételt sok tényező befolyásolhatja, többek között az életkor, az iskolai végzettség, a jövedelem és

a politikai ideológia. Például a fiatalabbak, a magasabb iskolai végzettségűek és a magasabb jövedelemmel rendelkezők általában politikailag aktívabbak, mint az idősebbek, az alacsonyabb iskolai végzettségűek és az alacsonyabb jövedelműek. A politikai részvételt a politikai környezet is befolyásolhatja, például a politikai verseny szintje, a szabad és tisztességes választások megléte és a politikai rendszer nyitottsága. Egyes országokban a kormány általi elnyomása vagy a civil társadalom korlátozása korlátozhatja a politikai részvétel lehetőségeit, míg más országokban a nagyfokú politikai verseny ösztönözheti a nagyobb elkötelezettséget (Milbrath, 1981; Fox, 2012; Hooghe, Hosch-Dayican & Van Deth, 2014).

Minden politikai rendszernek relevánsnak számít a politikai részvétel, viszont a demokráciában elengedhetetlennek bizonyul a mértéke és a terjedelme (Deth, 2016). A társadalmi szerepvállalással kapcsolatban szociológusok próbálták elméleteket felállítani, hogy mi az alapja a közösségek közös tevékenységeinek. John Stuart Mill (1965) az utilitarizmussal kapcsolta össze a társadalom alakulását, mivel a többségi elv fontos

tényezője a demokráciának. Ezt pedig úgy tudja biztosítani a társadalom, ha az emberek bekapcsolódnak a politikába, ezáltal a boldogság maximalizálása elérhetővé válik. Durkheim (1893) mechanikus szolidaritással magyarázta, hogy a kölcsönös függés tartja össze a társadalmunkat, ezáltal pedig szükséges a szférákba való bekapcsolódása a polgároknak.

Politikai részvétel fogalma

A politikai szerepvállalásról szóló kutatások fokozatos változtatásokat értek meg az idők során. Ezzel párhuzamosan a politikában való részvétel definíciójának meghatározásában számtalan vita alakult ki, mely mentén elengedhetetlen a fogalom definíciójának áttekintése. A definíció alapjait Robert Dahl fektette le 1973-ban (Dahl 1973), viszont nem fogalmazta meg explicit módon. Főleg implicit úton fedte le a fogalmat, így a fogyasztás (Stolle et al., 2005) vagy akár a politikai tartalom online megosztása vagy véleményezése nem tartozik bele Dahl alkotta meghatározásba. Verba és Nie (1972) viszont már tovább gondolta a politikai részvétel jelentését, számukra a politikai részvétel: „a magánszemélyek azon tevékenységei, amelyek többé-kevésbé közvetlenül a kormányzati személyzet kiválasztásának és/vagy az általuk hozott intézkedések befolyásolására irányulnak” (Verba és Nie, 1972, 64.). Szerintük további tevékenységekkel is részt vehetnek a polgárok a politikai életben azon kívül, hogy szavaznak, csatlakoznak pártokhoz. Így náluk tovább bővült a gondolata a politikai részvétel értelmezésének közösségi tevékenységekkel, petíciók aláírásával, valamint sztrájkokban való részvétellel (Weiss, 2020; Verba és Nie, 1972).

Ezek után Verba és Nie definícióját Parry és társai (1992), valamint Pattie és társai (2004) tovább bővítették és már politikán kívüli intézményeket, szervezeteket megcélzó tevékenységeket is a politikai részvétel jellemzői közé sorolták (Weiss, 2020).

Mára a politikai részvételi tevékenységek listája széleskörűvé vált: az önkéntes munkák, blogbejegyzések, flashmobok is beleszámítanak a politikai polgári cselekvések közé. A kutatások során egyes elemek a fogalmi keretből akár mérési problémákba ütközhetnek. Míg bizonyos tevékenységeknél (tüntetés, szavazás) egyértelmű a politikai jelleg, addig sokkal homályosabb

a meghatározásuk például a „Tetszik” gomb megnyomásának vagy közterületek titkos megváltoztatásának. Azonban az egyre táguló fogalomnak az egyik negatívuma, hogy mivel túl sok dimenzió tartozik egy fogalom vizsgálatába, egyre nehezebbé válik minden részlet vizsgálata. Ezáltal pedig a demokrácia fogalmának az elemzési pontossága is csökken, emiatt pedig egyre inkább alkalmatlanná vált a kutatásokhoz (Deth, 2016; Weiss, 2020; Berger, 2009). A fogalmi keret elemeinek vizsgálata pedig véleményem szerint abban is nehézkes, hogy különbséget tegyünk a politikai részvételt érintő hatásaikban. Ha hordunk egy párt kitűzőt az milyen súllyal vehető számba, esetleg mennyivel „értöbbet” egy demonstráción való részvétel vagy éppen kevesebbet.

Döntésre kényszerültek azok, akiknek céljuk a politikai részvétel kutatása, felderítése volt. Kialakultak közös szempontok, amelyeket a politikai részvétel megismerést célzó kutatók követnek. Napjainkban a kortárs politikai részvétel definíciójának 3 alapvető jellemzőjét használják fel általánosságban a vizsgálatokhoz: (1) magánszemélyek cselekszenek, (2) önkéntesen cselekszenek, (3) a cselekedet nem-kormányzati és kormányzati intézmények felé irányuljon. Mindezek szolgálnak alapjául a fogalmi meghatározáshoz és ebből indulnak ki a kutatást elindításakor (Lakatos és Musgrave, 1970; Weiss, 2020).

Deth (2016) már nem a definíció meghatározására törekedett, hanem egy fogalmi térképet (2014) alkotott, amely a politikai részvételről alkotott 5 definíciót foglalja magába. A fogalmi alternatívák egyesítésével célja az volt, hogy jóval hatékonyabban lefedje a politikai részvétel teljes skáláját, a tevékenységek célja, körülményei, továbbá a helyszíne alapján. Deth szintén a 3 alap jellemzőt tekinti kiindulópontnak, de a kutatásokhoz a politikai részvétel definíciójának alkalmazhatóságát illetően kidolgozott egy hierarchikus szabályrendszert. A rendszere 8 szabályt tartalmaz, amelyek az alábbiak:

1. Tényleges cselekvést foglal-e magába, mivel a politika iránti érdeklődés nem elegendő?
2. Az adott tevékenység szabad akaratlan alapul?
3. A tevékenységet nem szakmabeli állampolgárok végzik?

4. Az adott cselekvés a politikai szférába tartozik-e?
5. A cselekmény politikai szférára irányul?
6. A tevékenység célja a közösségi problémák megoldását foglalja magába?
7. Ha nem felel meg a 4., 5. és 6. szabálynak a tevékenység, viszont önkéntes, nem szakmai tevékenység és politikai kontextusban zajlik, akkor elismerhető politikai részvételnek.
8. A tevékenység célja, hogy kifejezésre juttassa a politikai szándékokat és célokat.

Összességében elmondható, hogy a politikai részvétel meghatározása az idők során változásokon ment keresztül, és a jelentéséről szóló viták miatt szükségessé vált a fogalom felülvizsgálata. Dahl 1973-ban fektette le a definíció alapjait, Verba és Nie azonban 1972-ben kiterjesztette azt a politikán kívüli intézményeket és szervezeteket célzó tevékenységekre is. Ma már a politikai részvételi tevékenységek listája végtelen, ami megnehezíti a kutatást. Ennek megoldásaképp dolgozta ki Deth a már említett szabályrendszerét a politikai részvétel definíciójának alkalmazhatóságát vizsgáló kutatáshoz. Kialakult egy közös kritériumrendszer, amelynek három alapvető jellemzője határozza meg a kortárs politikai részvételt: a cselekvéseknek egyének

által kell megvalósulniuk, önkéntesnek kell lenniük, és kormányokat, intézményeket, szervezeteket vagy nem kormányzati szervezeteket kell megcélozniuk.

Magyar fiatalok politikai szerepvállalása

A politikai részvétel Magyarországon úgy határozható meg, mint a polgárok aktív részvétele a politikai folyamatban. Ez olyan tevékenységeket foglal magában, mint a szavazás, a politikai gyűléseken és tüntetéseken való részvétel, a választott tisztségviselőkkel való kapcsolatfelvétel és a civil társadalmi szervezetekben való részvétel (Szabó & Kern, 2011). Magyarországon a politikai részvételt a demokrácia és a polgári szerepvállalás egyik alapvető szempontjának tekintik. A politikai részvétel szintje azonban nagy eltéréseket mutat a különböző demográfiai csoportok között, a fiatal felnőttek a politikailag legkevésbé elkötelezett csoportok közé tartoznak (Szabó & Kern, 2011).

Rengeteg kutatás témája volt már, hogy Magyarországon hogyan alakult és milyen módon nyilvánult meg a fiatalabb rétegekben a politikai részvétel (vö. Aktív Fiatalok 2019-es gyors jelentés; Domokos, Kántor, Pillók & Székely 2020, Gázsó & Laki 2000, Kovács 2017). a vizsgálatok során Domokos és társai arra

kerestek választ, hogy Magyarországon mely korcsoport involválódott leginkább a politikai szférában? További kutatási kérdés volt, hogy milyen módon nyilvánítják ki a véleményüket, hogyan próbálnak a politikai tevékenységekben részt venni, illetve milyen főbb motiváló tényezők detektálhatók arra, hogy az emberek részt vegyenek a politikában, kiálljanak a saját véleményük mellett, megvédjék azt más ideológiákkal szemben. Természetesen az ellenkezőjére is irányultak kutatások, hogy mi az oka a politikával szemben érzett közönynek, eltávolodásnak, mint például Kovács Tamásnak (2017) vizsgálata, amelyben egyetemista, főiskolai hallgatókat vizsgált a demokráciához fűződő viszonyokról. Ebben kiderült, hogy kedvezően alakult a hallgatók és a demokrácia kapcsolata és megnőtt így a demokráciát támogató fiatalok mennyisége, sőt még a vele elégedettek aránya is (Kovács, 2017).

Gaszó Ferenc és Laki László (Gaszó & Laki 2000) a magyar fiatalok politikai szocializációs jellegzetességeit kutatta a kilencvenes évek közepén, kutatásukban a rendszerváltás utáni kiábrándultság miatti feszültséget detektálták. A feszültség a fiatalok körében onnan eredt, hogy nagymértékű különbség alakult ki a rendszerváltás utáni elvárásaik és a létrejött állapotok között (Gaszó F.–Laki, 2000). Ekkor a demokrácia csak kibontakozóban volt, viszont már az elején bizalmatlanok lettek a demokratikus intézményekkel szemben, továbbá úgy vélték, hogy rendszeranomáliák jöttek létre az új demokratikus hatalmi és uralmi szerkezetek működésében. A két kutató azt mutatta ki, hogy a kiábrándultság miatt a fiatalok körében kialakult egyfajta közöny a politikával szemben, valamint elzárkózás a civil aktivitástól, az intézményes politizálástól, továbbá a kollektív szerepléstől (Gaszó F. Laki, 2000; Szabó & Kern, 2011).

Oross Dániel egy 2016-os cikkében felhívta a figyelmet, hogy az ezredforduló óta fokozatosan nőtt a demokráciából való kiábrándulás, amelyre hatással vannak a szocializációs színterek – iskola, család – diszfunkciói. Ezek hatására a fiatalok körében minimalizálódik annak lehetősége, hogy elsajátítsák a demokratikus alapismereteket és a politikában való részvételi mintázatokat. Továbbá kutatások azt igazolták (Gaszó & Laki, 2004), hogy a fiatal magyarok

szemlélete a politikával kapcsolatban makroszintű dimenzióban teljesebb ki. Inkább úgy gondolják, hogy a politika a törvények elfogadása és makroszintű, ideologikus konfrontációk mentén alakítja a közvélemény álláspontját. És ezeknek a képzeteknek hatására inkább elfordulnak a fiatalok, illetve passzívan állnak a politikai folyamatokhoz (Oross, 2016).

A politikai aktivitás vizsgálatánál új elemek jelentek meg az utóbbi évek kutatásaiban, melyek megismerése tovább árnyalja a képet. Az új színterek közé tartoznak a közösségi oldalak, továbbá a média expanziója megváltoztathatja (gyengítheti vagy éppen erősítheti) ezt a fajta attitűdöt a magyar fiatalok körében. Például Vaccari és Valeriani (2021) kutatásában is bebizonyosult, hogy a közösségi médiának nagy hatása van akár azokra a polgárookra, akiket kevésbé érdekel a politika. Azok között, akik alapvetően érdeklődnek a politika iránt pedig nem okoz változást a motivációt illetően a közösségi oldalakon látott politikai tartalom. Ezáltal pedig a közösségi média csökkentheti a szakadékot a két érdeklődési irányt mutató csoport között (Vaccari & Valeriani, 2021).

Egy felsőoktatásban tanulók körét vizsgáló kutatásban (vö. Aktív Fiatalok 2019-es gyors jelentés) megjelenik, hogy a fiatalabb korosztály tagjai merőben eltérően értelmezik a politika kifejezést. E fogalom diszkreditálódott és egyre jobban elutasítják a magyar fiatalok. Helyette pedig a mindennapok során a „közéleti” jelzőt használják az ilyesfajta tevékenységeik leírására. A kutatásban, amelyben összevették a 2012-es, 2013-as és a 2015-ös adatokat az derült ki, hogy sokkal magasabb érdeklődés volt a megkérdezettek körében a közéleti tevékenységekkel kapcsolatban, mint a politikai részvétellel. A megkérdezettek többsége mindhárom vizsgált évben érdeklődött a közéleti kérdés iránt, viszont elutasítók voltak a politika fogalmával kapcsolatban (Oross & Szabó, 2014; Oross, 2016).

Ennek következményeként pedig az elemzések során megjelenő negatív hozzáállások is adódhatnak abból, hogy a fiatalokat eltérő fogalmi rendszerekkel kellene vizsgálni, mivel teljesen más nézőpontból közelítik meg a politikai részvételt, mint az idősebb korosztályok.

Elemzés

Módszertan

A cikk elemzéséhez az European Social Survey CAPI kutatását (2020, ESS10) használtuk fel. Az intézet már 2002 óta folytat kutatásokat, amelyeket két évente ismételt meg több országban. A felmérésből azon kérdésekhez tartozó adatokat vizsgáltuk, amelyek megkísérlik felmérni a különböző társadalmakban a polgári szerepvállalás mértékét és terjedelmét. Felhasznált témák (12 változó használata): Politika iránti érdeklődés, válaszadók véleménye arról, hogy milyen mértékben engedi a polgároknak a részvételt a politikai folyamatokban az állam, bal vagy jobboldali hozzáállás, politikai aktív szerepléshez kapcsolható magabiztosság és szándék, szavazási tevékenység, kitűző viselése, kapcsoltba lépés politikussal, demonstrációkon való részvétel, politikai tartalmak posztolása-megosztása. A változók nominálisok vagy intervallum skálák. Demográfia változókból felhasználásra került a nem, lakhely és a befejezett iskolai végzettség.

A tanulmányhoz a 2020-as adatbázist használtuk fel¹, amelyben Magyarország is szerepel, így lehetőségünk nyílt a további megkérdezett országokkal összehasonlítani a fiatalok politikai részvételi attitűdjeit. A politikai cselekvésekkel kapcsolatos kérdéseket elsőként a magyarországi adatokkal mutatjuk be, aztán egy nemzetközi összehasonlítást végzünk, amely keretében a 2020-as kutatásban részt vett országok (Belgium, Bulgária, Svájc, Csehország, Észtország, Finnország, Franciaország, Egyesült Királyság, Görögország, Horvátország, Írország, Izland, Olaszország, Litvánia, Montenegró, Észak-Macedónia, Hollandia, Norvégia, Portugália, Szlovénia, Szlovákia) adataival hasonlítjuk össze a hazánkban mért attitűdöket. Az elemzéshez szükség volt az életkor szűrésére. Ehhez egy új változó készítésével kategorizáltam és szűrtem a 18-29 év közötti válaszadókra. További részekben az arányok csak az vizsgált korúakra vonatkoznak minden országgal kapcsolatban, az országokat tartalmazó szűrt adatbázis elemszáma 5085 fő.

Eredmények – magyarországi jelenségek

A politikai részvétel nagyságát jelentősen befolyásolja, hogy mennyire érdeklődnek a politikai folyamatok

iránt. Hazánkban a fiatal felnőttek minimális részét foglalkoztatja ez a téma. Magyarországon a 18 és 29 év közöttiek² csekély része (11,0%-a) érdeklődik nagyon vagy kismértékben a politika iránt. A megkérdezettek felét (51,1%-át) egyáltalán nem foglalkoztatja a politika. Az iskolai végzettség mentén a fiataloknál a más korosztályba tartozóknál megfigyelhető jelenség tapasztalható, minél inkább kistelepülésen él valaki, annál inkább igaz rá, hogy egyáltalán nem érdekli a politika – a falusiak 53,3 %-a, míg a nagyvárosiak 45,1%-a egyáltalán nem érdeklődik a téma iránt. A kapcsolat szignifikánsan kimutatható, a hatás nem túl erős (CV: 0,217). Az iskolázottság mentén úgyszintén szignifikáns, viszont gyenge kapcsolat figyelhető meg (CV:0,172), a politika iránt egyáltalán nem érdeklődők aránya egyre kisebb, minél inkább magasabb iskolázottságú csoportot vizsgálunk. Míg a maximum 8 általános végzettséggel rendelkezők 65,8%-a választotta ezt a válaszkategóriát, addig a felsőfokú végzettségűeknek csupán 33,3%-a.

Alapvetően elég minimális arányú válaszadó érdeklődik a politika iránt, viszont kérdéses, hogy miért alakulhatott így 2020-ban. A Magyar Ifjúság kutatás arra a megállapításra jutott a 2020-as kutatásuk során, hogy hiába tűnik alacsonynak a politikai érdeklődése a fiataloknak, a 2020-as évi arány eddig nem tapasztalt szintre emelkedett. Az előző években jóval kevesebben érdeklődtek a politikai témák iránt és elég hullámzóan alakultak a számok (Domokos, Kántor, Pillók & Székely 2020). A válaszadók 40,0%-a azon a véleményen van, hogy egyáltalán nem engedi a kabinet az állampolgároknak, hogy beleszóljanak a kormány tevékenyégeibe (N=255). Azok, akik viszont az ellenkezőjét gondolják, ők mindössze 4,7%-os arányban figyelhetők meg a kutatásban. A politika befolyásolásában a megkérdezettek negyede (24,8%-a) úgy érzi, hogy nagyon vagy kismértékben, de van szerepe, mint állampolgár. Azok, akik teljes mértékben úgy gondolják, hogy a politikai rendszer ezt nem engedi, ők a megkérdezettek 39,4%-át teszik ki (N=254). Ebből pedig látszódik, hogy nagymértékű bizalmatlanság van a kormány felé, hogy engedi-e Magyarország polgárainak a demokráciából adódó lehetőségeik kihasználását. Feltételezhető, hogy ez az álláspont befolyásolhatja a politika felé irányuló

¹ Válaszadók száma: 37 611, amelyből a magyar megkérdezettek: 5085 fő

² N=264 fő

érdektelenséget a magyar fiatalok körében. Nem érzik, hogy lenne befolyásuk, mert a kormány szerintük nem engedi és ezért csökkenhet az érdeklődés a politikai folyamatok iránt.

A politikában való aktív részvétellel kapcsolatban azt is vizsgálhatjuk, hogy saját magukat el tudnák-e képzelni, hogy aktív szerepük legyen egy politikai csoportban (N=254). Kiemelkedő azoknak az aránya (49,6%), akik egyáltalán nem tudnák egy ilyen helyzetben elképzelni magukat. Mindössze a válaszadók 3,6%-a lenne nagyon (2,4%) vagy teljes mértékben (1,2%) képes aktív szereplő lenni egy politikai pártban. A saját részvételükkel kapcsolatos magabiztosság terén (N=251) nagymértékű önbizalomhiány mutatható ki, a válaszadók fele (49,8%-a) nem rendelkezik önbizalommal e téren. A válaszadók pedig körülbelül negyede (28,3%) csekély mértékű önbizalommal rendelkezik. Továbbá mindössze 6,0%-a a válaszadóknak nagyon vagy teljesen magabiztosan áll ehhez a kérdéskörhöz. Érdekes megfigyelni az adatokban, hogy mennyire bizalmatlanok a kormányval szemben és közben a politikai aktivitásban is saját magukkal szemben is bizalmatlanságot éreznek. Az adatokból pedig látható, ha összevetjük a két változót (a magabiztosság a saját politikai tevékenység kapcsán továbbá a kormány iránti bizalmat, hogy mennyire engedik a polgárok befolyását a politikai szférába), hogy szignifikáns, de nem túl erős (CV: 0,29) kapcsolat áll fenn a két kérdés között. Minél inkább nem érzik azt, hogy a politikai rendszer engedi az embereknek, hogy hassanak a politikára, annál inkább nem érzik a kellő magabiztosságot, hogy politikai szerepet vállaljanak. 71,4%-a azoknak, akik azon az állásponton vannak, hogy nem engedi az emberek befolyását, azok egyáltalán nem éreznek magukban kellő erőt. Akik pedig meglehetősen pozitívan állnak a saját politikai szereplésükhöz azok közül a legtöbben (75%-uk) úgy érzik, hogy kifejezetten engedékeny a politikai rendszer a polgárok bevonása terén.

A magyarországi fiatal felnőttek politikai elkötelezettségének hiányára az egyik lehetséges magyarázat az ország egyre polarizáltabb politikai légköre. A két fő politikai párt, a Fidesz és a Jobbik erősen ellentétes álláspontot képvisel olyan kérdésekben, mint a bevándorlás, az EU és a polgári szabadságjogok. Ez a politikai rendszerbe vetett bizalom hiányához vezethet,

és ahhoz az érzéshez, hogy a szavazással talán nem is lesz jelentős különbség.

Tényleges részvétel

A politikai részvétel során fontos, hogy a véleményünk kinyilvánításában mennyire vagyunk magabiztosak. Akik nem rendelkeznek kellő mértékű önbizalommal, lehetséges, hogy nem is vesznek részt politikai eseményeken.

Érdekes, hogy sokan nem bíznak abban, hogy a politikai rendszer engedi, hogy az emberek hatással legyenek a politikai cselekvésekre, viszont a válaszadók közül nagyjából ugyanolyan arányban figyelhetőek meg azok, akik a legutóbbi szavazáson részt vettek (N=261). Nagyjából a megkérdezettek ötöde (22,6%) a legutóbbin nem szavazhatott, de 39,8% letette a voksát és 37,5%-uk nem szavazott a legutóbbi választáson. Az iskolai végzettség és a szavazás megtétele között szignifikáns, de gyenge kapcsolat (CV: 0,18) mutatható ki. A diplomások 62,5%-a ment el szavazni, míg az általános iskolás végzettségűek csupán negyede (18,4%). Az aktív részvétellel kapcsolatos nagymértékű önbizalomhiányhoz képest a valóságban az alapvető politikai szerepvállalásba tartozó szavazás terén így látható, hogy többen aktivizálódtak. A szavazás és a politikai érdeklődéssel kapcsolatban is megfigyelhető egy gyenge (CV:0,19), de szignifikáns kapcsolat. Főképp azok mennek el szavazni, akiket mindinkább érdekel a politika. A politika iránt egyáltalán nem érdeklődők mindössze 27,6%-a döntött a szavazás mellett, míg a kiváltképp politikai érdeklődésű válaszadók 50%-a ment el szavazni.

Az erőteljes párt melletti kiállás szerfelett csekély a fiatalok körében Magyarországon. A nyílt állásfoglalással kapcsolatos kérdések kapcsán rendkívül elenyészőek voltak, azok, akik pozitívan válaszoltak. A kitöltők kiugróan magas aránya (96,9%) az elmúlt 12 hónapban nem került kapcsolatba politikussal vagy a helyi önkormányzattal (N=259). Szignifikáns, viszont nem erős (CV:0,31) kapcsolat figyelhető meg azonban a politikussal való kapcsolatba lépés és a saját önbizalmuk között. Azon válaszadók között, akik egyáltalán nem rendelkeznek kellő magabiztossággal a 98,4%-uk nem lépett kapcsolatba az elmúlt 12 hónapban bármilyen politikussal vagy a kormánnyal. A kampányjelvények vagy a matricák viselete is egy nyílt állásfoglalásnak bizonyul a magyar válaszadók körében (N=260). A meg-

kérdezettek 99,6%-a az elmúlt 12 hónapban nem viselt semmilyen politikai kitűzött vagy matricát. A nyilvános tüntetéseken az elmúlt hónapokban elég nagymértékben nem vettek részt a megkérdezettek, mindössze 2,3%-uk volt az elmúlt egy évben tüntetésen (N=260).

Az interneten általában sokkal könnyebben osztunk meg híreket vagy akár a véleményünket másokkal. Ebben az is közre játszhat, hogy nem történik meg az a nagyfokú személyes interakció, mint egy élő beszélgetésben és így nyugodt szívvel nyomunk rá a megosztás gombra. Sőt manapság egyre inkább áttérünk a közösségi oldalakon való kommunikációra. Manapság már a legtöbb újságcikk megjelenik a közösségi oldalakon és ott lehetőségünk nyílik rá, hogy hangulatjelekkel, kommentekkel reagáljunk akár politikai témájú cikkekre. Akár névtelenül vagy felvállalva személyünket.

A válaszadók aktivitása is megnő ebben a témában, viszont még mindig alacsonynak mondható (N=258). Az elmúlt 12 hónapban a kitöltők 6,2%-a posztolt vagy osztott meg valamilyen politikai tartalmat. Itt szintén megmutatkozik a bizonytalanságuk, mivel még ennél a kérdésnél a válaszadók több, mint 90%-a (93,8%-a) nem posztol vagy oszt meg politikával kapcsolatos tartalmat. Szignifikáns, viszont gyenge kapcsolat (CV: 0,20) van a lakhely és a posztolás, megosztás között. Ahogy közelítünk a nagyobb településekhez úgy nagyobb az aktivitás és a nagyvárosokban élők 11,8%-a posztol és oszt meg a közösségi oldalakon politikai tartalmat, míg a falvakban, községekben élők csupán 4,9%-a.

A megkérdezettek nem igazán vállalnak aktív szerepet és nem is érzik az ehhez szerintük szükséges magabiztosságot, viszont a kitöltők negyede (27,6%-a) közel érzi magát egy bizonyos párthoz. Viszont 72,4% nem érzi magát közel egyik párthoz se (N=250). Ez látszik abból az eloszlásból is (N=215), amelynél el kellett helyezniük a válaszadóknak saját magukat egy bal és jobb oldali skálán. A válaszadók több, mint a harmada (38,6%-a) a kettő között helyezi el magát. Lehetséges, hogy azért sem állnak ki egy adott párt mellett, mivel nem érzik magukat közel egyikhez se.

Ezek alapján látható, hogy saját maguk és a kormány felé is egyfajta bizalmatlanságot táplálnak magukban. Az aktív részvétellel kapcsolatos tevékenységeknél a

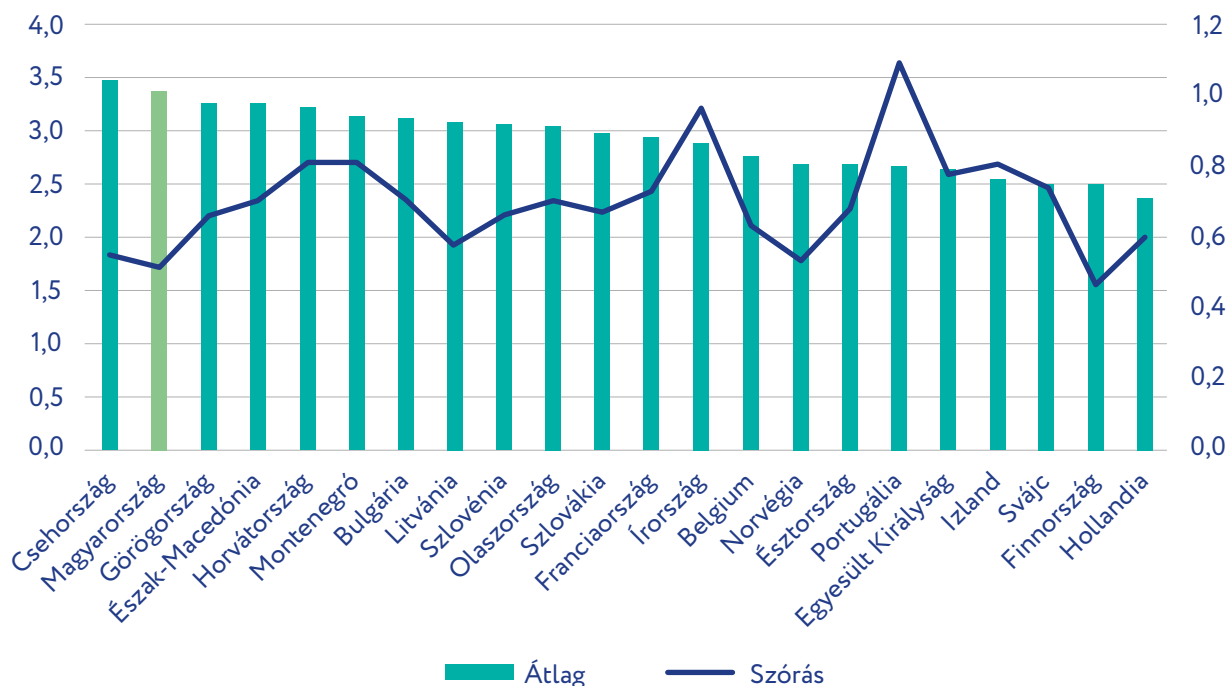
magyar fiatalok feltűnően kismértékben vesznek részt, viszont valamennyire látszik, hogy az interneten történő politikai aktivitás nem kiugróan, de sokkal nagyobb aktivitást eredményez a fiatalok körében. A megállapításokhoz hozzájárulhat Oross Dániel kutatásában felmerülő állítások érvényessége, mivel ebben a kutatásban is a politika fogalmat használták és a fiatalok körében pedig inkább közéleti tevékenységnek fogják fel ezeket a cselekedeteket és a politika szó körül egyfajta elutasító hozzáállás érződik.

Nemzetközi összehasonlítás

A magyar fiatal állampolgárok politikai érdeklődése érdekesen alakul nemzetközi összehasonlításunkban. (N=5066). Az országok elosztását tekintve legtöbb országban 10% alatt marad azon válaszadók száma, akik kiváltképp érdeklődnek a politika iránt. A magyar fiatalok között mindössze 1,5% teljesen érdeklődik a politika iránt, míg, ha a fejlettebb országok adatait nézzük meg, mint például Svájcot, ott már a fiatalok 12,2%-a kifejezetten érdeklődik a politika iránt. Országokat összevetve látható, hogy a magyar fiatalok sokkal inkább az érdektelenség felé húznak a politikai témákkal kapcsolatban, míg Hollandiában a válaszadók döntő többsége (49,6%-a) nagyon érdeklődő a politika iránt.

1. ábra. Mennyire érdeklí Önt a politika? (n=5066)

(ESS-adatok alapján saját szerkesztés)

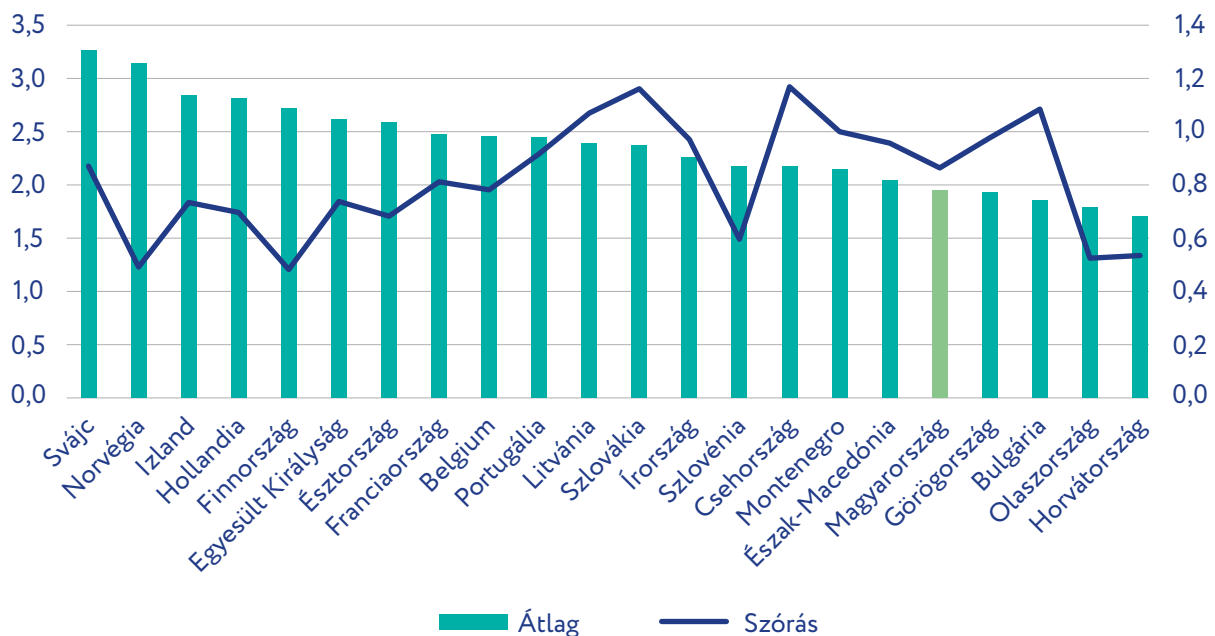
Ebben a kérdéskörben Hollandia az egyik a pozitív értékkel szerepel az országok között. Sokkal nagyobb arányban érdeklődnek a politika iránt a fiatalok, mint Magyarországon. Ez ahhoz is köthető, hogy Hollandiában majdnem minden parlamentben képviselt politikai pártnak van politikai ifjúsági szervezete, amelyek alapszabályukat tekintve kapcsolódnak valamely politikai párthoz. Ezek a szervezetek négy funkcióval rendelkeznek: oktatás, toborzás, érdekvédelem, támogatás. Így olyan tevékenységeket látnak el, mint például kongresszusok, viták valamint egyéb politikai tevékenységek megszervezése, véleménycikkek írása, kampányolás, továbbá a fiatalság képviselése az anyapárt felé. Nincs semmilyen feltétele a tagságnak, mindössze annyi, hogy 14–27 évesnek kell lennie a jelentkezőnek. A kormány is támogatja a fiatalok bevonódását, anyagi támogatásban részesíti azokat az anyapártokat, amelyeknek 1000 tagra bővül a politikai ifjúsági szervezete. Az idők során Hollandiában ezek a politikai ifjúsági szervezetek egyre nagyobb mozgásteret kaptak (Welp, 1997). Ezáltal pedig lehetővé tették a fiatalok számára, hogy sokkal nagyobb mértékben kifejezhessék véleményüket. A holland Belügyminisztérium becslései alapján a politikai pártok egyre nagyobb nehézségekbe ütköztek, hogy bővítsék és megtartsák tagjaikat, viszont ezek az ifjúsági szervezetek mindinkább növekedést mutattak (Hulst, 2012).

Mivel az idők során egyre népszerűbbek lettek ezek a szervezetek, így kialakult egyre jobban a fiatalokon belül az érdeklődés a politika iránt, hiszen 14 éves kortól lehetőség nyílt bekapcsolódni a folyamatokba, akár a döntéshozatalba.

Abban a kérdésben, hogy a politikai rendszer mennyire hagyja meg a lehetőséget az állampolgárainak, hogy beleszólhassanak a kormány cselekedeteibe (N=4912), több ország is rosszabb helyzetet mutatott az adatok. A politikai rendszer engedékenysége kapcsán Magyarországi fiatalok 40,0%-a érzi, hogy egyáltalán nem engedi az állampolgárokat beleszólni a kormány tetteibe. Viszont tőlünk sokkal rosszabbnak látják a helyzetet Horvátországban, ahol majdnem a válaszadók fele (44,8%-a) állítja, hogy nem engedik az embereket beleszólni a kormány tevékenységeibe. Svájc esetében jobban eltolódik pozitív nézőpont felé a válaszok aránya, mivel ott a megkérdezettek 38,0% százaléka szerint nagyon is engedi a politikai rendszer az emberek beleszólási lehetőségét. Norvégiában élők is pozitívabb képet látnak ebben a kérdéskörben, viszont náluk mindössze 26,9%-uk választotta azt, hogy nagyon engedékeny a politikai rendszer.

2. ábra. A politikai rendszer mennyire engedi meg a polgároknak, hogy beleszóljanak abba, amit a kormány tesz? (N= 4912)

(ESS-adatok alapján saját szerkesztés)

Egyre több európai országban a nyílt társadalmi innováció egyik formájaként nő a polgári szerepvállalás a társadalmi problémák megoldására (von Lucke et al., 2012). Ezáltal pedig az állampolgárok a szavazásokon kívül egyre inkább involválódnak a politikai véleményalkotás és döntéshozatal folyamataiba. Több országban bevezették a népszavazásokat, petíciókat és például Svájcban intézményesítették az úgynevezett „Direct Democracy” programot (Altman, 2015; Zimmermann, 2016). Továbbá Svájcban az UNICEF elindított egy programot³, amely a „Kinderfreundliche Gemeinde”, vagyis a gyermekbarát önkormányzat nevével viseli. Ezen a programon belül a gyermekeknek is lehetőséget biztosítanak, hogy különböző témájú eseményeken részt vegyenek, például közigazgatási vagy politikai témákban. Sőt egyre több önkormányzatot ruháztak fel a gyermek- ifjúságbarát önkormányzat megnevezéssel (Zimmermann, 2016). Ebből látható, hogy Svájcban a közvetlen demokráciának („Direct Democracy”) nagy hagyománya van, és céljuk, hogy minél fiatalabb korban megismertessék a gyerekekkel ezeket a témaköröket. Sőt a svájci kormány 2011-ben elfogadta azt a törvényt⁴, amelyben támogatja és

ösztönzi is az ország vezetősége a fiatalokat a megfelelő ifjúsági tevékenységekre. Továbbá ifjúsági parlamentet és bizottságot is létrehoztak a fiatalok számára önkormányzatokban és nagyobb városokban (Zimmermann, 2016).

Érdekesen alakult az országos összehasonlításban azoknak az aránya, akik úgy érzik, hogy egyáltalán nem engedi a politikai rendszer a polgároknak, hogy befolyásuk legyen a politikai folyamatokba (N=4931). A magyar válaszadók negatív hozzáállásuk mértékével a középmezőnyben helyezkednek el 39,4%-kal. Hozzájuk képest sokkal rosszabb helyzetben látják a társadalomnak a politikára való befolyását Olaszországban. Ott a válaszadók 48,8%-a szerint nem igazán és 36,6%-a egyáltalán nem érzi úgy, hogy az emberek hathatnának a politikára. Főképp Norvégia emelkedik ebben a kérdésben is ki a pozitív hozzáállással, mivel 35,4%-uk azon az állásponton van, hogy a politikai rendszer engedi a polgárok hassanak a politikára. Itt még fontos tényező az, hogy mennyire érdeklődnek egyáltalán a politika iránt és ezzel kapcsolatban milyenek a viszonyok az emberek politikai befolyását illetően. Szlovénia, Nor-

³ Lásd: <https://www.unicef.org/child-rights-convention>

⁴ Lásd: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2012/698/de>

végia, Finnország és Izland kivételével több országban is szignifikáns, viszont nem túl erős kapcsolat figyelhető meg a két kérdést illetően. Például a svájci fiatalok közül (CV: 0,31), akik szerint nem engedi a rendszer az emberek hatását több mint a fele (58,3%) nem is érdeklődik a politika iránt. Portugáliában (CV: 0,3) szintén a politikai rendszer engedékenységében kételkedők 55,8%-a nem érdeklődik a politikai témakörök iránt. Magyarországgal kapcsolatban szintén gyenge (CV: 0,17), szignifikáns kapcsolat van. Magyar politikai rendszer által megengedett polgárok befolyásában kételkedő fiatalok 67,0%-a nem is érdeklődik a politika iránt.

Az országok polgárai szintén nagymértékű eltérést mutattak abban, hogy mennyire érzik magukat arra megfelelőnek, hogy aktív szerepet vállaljanak egy politikai csoport működésében (N=4954). Viszont látható, hogy azokban az országokban, amelyekben nem igen hisznek a polgárok politikába való beleszólásának lehetőségében, már nem olyan kiemelkedőek e kérdést illetően az optimista gondolkodók. Magyarországról a fiatalok mindössze 3,6%-a érzi azt, hogy nagyon vagy teljes mértékben szerepet tudna vállalni egy politikai csoportban. Az országunkban inkább a szándék hiánya felé nőnek meg az arányok. Finnországban viszont jóval többen a válaszadók majdnem ötöde (23,8%-a) nagyon vagy teljes mértékben érzi a képességet önmagában. Hozzánk hasonló negatív hozzáállás például Csehországban figyelhető meg, ahol a fiatalok 64,3%-a egyáltalán nem érzi magát képesnek politikai csoportban való tevékenységre, továbbá Bulgáriában is nagyon a negatív hozzáállás felé tolódnak el az arányok. Ebben a kérdéskörben nemcsak azt vizsgáltuk meg, hogy az országokon belül a fiatalok mennyire lennének képesek aktív szereplők, lenni egy politikai csoportban, hanem azt is, hogy mennyire érzik az ehhez szükséges önbizalmat (N=4948). A magyar fiatalok inkább a képességek hiánya felé növekednek. 49,8%-uk nem érzi magát egyáltalán magabiztosnak. Itt Izland és Norvégia is kiemelkedő a magabiztosságot illetően. Norvégiában a válaszadók 10,5%-a egyáltalán nem magabiztos, viszont 18,8%-uk érzi inkább a megfelelő képességeket a politikai szereplésre. Izlandot is hasonló arányok figyelhetőek meg. Az aktív részvételhez szükséges magabiztossággal a cseh fiatalok 68,6%-a nem rendelkezik. A cseh fiatalok részéről mindössze 3,4%-uk érzi, hogy nagyon vagy teljes mértékben magabiztos a képességeit illetően.

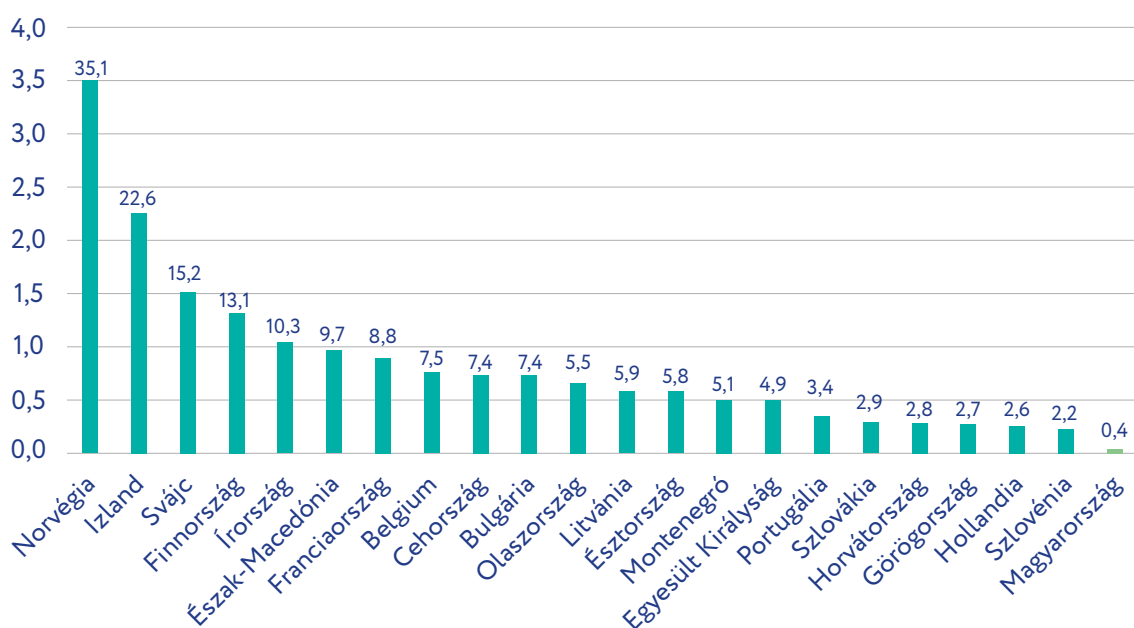
Tényleges részvétel

A politikai részvételen belüli tevékenységek tekintetében a nemzetközi összehasonlításban is ugyanazokat a kérdésköröket vesszük sorra, mint amelyeket a Magyarországi elemzés során.

Az utolsó választáson való részvételben nincsenek olyan nagymértékkel kiugró adatok az országok között (N=5022). Magyarországon nagyjából egyenletesen oszlik meg a szavazók (39,8%) és a nem szavazók (37,5%) aránya. Viszont Montenegróban kiemelkedően magas (76,2%) azoknak az aránya, akik elmentek szavazni a legutóbbi választáskor. Görögországban is 62,0% lelkesnek bizonyul a szavazás kapcsán. Továbbá érdekes, hogy Franciaországban érzékelhetően kevesebben vannak azok, akik szavaztak (19,1%), mint a nem szavazók (31,7%). A válaszadó magyar fiataloknak mindössze 3,1%-a került kapcsolatba a kormánnyal vagy politikussal az elmúlt 12 hónapban. Ezzel az aránnyal mi vagyunk, akiknél a fiatalok körében a legkevesebb az ilyen jellegű tevékenység. Svájcban (15,7%), Észtországban (14,5%), Izlandon (16,7%) Montenegróban (16,4%), illetve Észak-Macedóniában (17,3%) sokkal nagyobb arányban figyelhetőek meg az országok szerinti arányokban azok, akik kapcsolatba kerültek politikussal vagy kormánnyal az elmúlt 12 hónapban. A leginkább kevés aktivitást mutató ország Litvánia, ahol a válaszadók 4,3%-a került csak kapcsolatba politikussal (N=5033).

A kampány kitűzők, matricák viselése se gyakori Magyarországon a fiatalok körében. Ennél a kérdéskörnél a mi országunké a legalacsonyabb érték nemzetközi összehasonlításban. Mindössze a magyar fiatalok 0,4%-a viselt az elmúlt 12 hónapban kampány kitűzött vagy matricát. Hozzánk legközelebbi arányt itt is Szlovénia válaszadói értek el (2,2%). Ezen a téren kiemelkedik az országok közül Norvégia. 35,1%-os arányban a norvég fiatalok az elmúlt 12 hónapon belül viseltek kampány kitűzött vagy matricát. Érdekes, hogy ilyen nagymértékű különbségek figyelhetőek meg; vannak országok, ahol sokkal inkább észrevehetően kiállnak a politikai értékek mellett. Bár az elméleti összefoglalóban említésre került, hogy jó páran kutatásokban korlátozzák ezen tevékenységek vizsgálatát a fogalom kiszélesedése miatt.

3. ábra. Hordott-e vagy megjelenített-e magán kampány kitűzőt vagy matricát az elmúlt 12 hónapban? (%), Igen válaszok) (N=5041)

(ESS-adatok alapján saját szerkesztés)

Norvégia több kérdést illetően is kitűnt. Főleg a politikai pártok adakozását és a kampány kitűzők, matricák viselését illetően. Egy 2008-as tanulmány szerint (Ødegård & Berglund, 2008) az évtizedek során egyre inkább megnövekedett az ügyorientált politikai részvétel számos országban, köztük Norvégiában is (Topf, 1995; Bjørklund and Saglie, 2000; Ødegård & Berglund, 2008). Egy másik kutatásban (Lidén and Ødegård, 2002) pedig megfigyelték, hogy generációk közti vizsgálódásban kitűnik, hogy a fiatalok vonzódnak az ilyesfajta cselekvésekhez. Az idősebb korosztály inkább a formális tevékenységeket végzi, mint a politikai gyűlések, a fiatalabb korosztály pedig inkább a tiltakozó tevékenységekben mutat nagyobb aktivitás. Ez pedig magyarázhatja a kitűzők, matricák viselését. A politikai pártok kiállnak bizonyos társadalmi ügyek mellett, amelyeket megjelenítenek a kampány kitűzőkön, matricákon. Az ügyorientált norvég fiatalok sokkal szívesebben viselik ezeket, hogy megmutassák a társadalomnak, hogy miben hisznek.

A demonstrációkon való részvétellel kapcsolatban Magyarország aránya 2,3 a magyar fiatalok között. Hasonló arányban jelenik meg Észtország (2,9%), Horvátország (3,6%). Ezen országok fiataljai vettek részt legkevésbé

nyílt demonstráción az elmúlt 12 hónapban. Viszont a svájci válaszadók közel negyede (18,1%-a) és az Izlandiak 14,5%-a jelölte meg, hogy elmentek ez elmúlt egy évben demonstrációra (N=5045).

Ezekből erőteljesen megmutatkozik, hogy a többi országhoz képest, a magyar fiatalok nem merik, vagy nem akarják felvállalni ilyen tevékenységekkel nyíltan a politikai állásfoglalásukat és nem vesznek részt ilyen jellegű, mindenki számára látható cselekedetekben. Az elméleti szekcióban ismertetett magyar kutatásban említésre került a szocializmusból kialakult hallgatás, mint magatartásforma a magyar társadalomban. Az adatokból pedig kiválóan látszódik, hogy a 18–29 évesek körében is máig megmaradt ez a társadalmi szokás, hogy jobb nyíltan nem vállalni a politikai gondolatainkat.

A politikával kapcsolatos posztolás, megosztás terén szintén a magyar fiatalok közül mindössze 6,2% posztol. Alapvetően látszik, hogy mindegyik országban nem igazán teszik meg a posztolást, kitűző viselést, de például az Egyesült Királyság fiataljai között 39,2% az elmúlt hónapokban posztolt vagy megosztott politikai tartalmat. Görög fiatalok esetében is elérte a 30%-ot a posztolók aránya (30,8%).

Konklúzió

Az állampolgárok részvétele elengedhetetlen elem a politikai folyamatokban egy demokrácián alapuló társadalmon belül. A politikai aktivitás már az évek során több különböző nézőponttal megközelítve vizsgálták. A definíció konceptualizálása a nézőpontok különbözősége miatt egyre nehezebbé alakult. A fogalom szűkítésével vagy épp tágításával a kutatások nehezen összehasonlíthatóak, összeilleszthetőek lettek. Alapvetően konszenzus alakult ki a politikai részvétel alapjelenésében. Olyan cselekvést foglal magába elsősorban a kifejezés, amelyet magánszemély végez önkéntesen és kormányzati vagy nem-kormányzati intézmények felé irányul. Fontos tényező azonban az országok politikai rendszere. Az országok történelmi háttere, politikai helyzetének változása nagyban hatást gyakorol az ott élők politikai érdeklődésére. Negatív vagy pozitív irányba is befolyásolhatja.

Magyarországon is több kutatást végeztek a politikai részvétel vizsgálatával kapcsolatban. Több kutatás a szocializmus és a rendszerváltás hatásait vizsgálta hosszútávon a politikai aktivitásra. Legtöbb kutatás egyetért abban, hogy Magyarországon fellelhető egyfajta kiábrándultság, nagyfokú bizalom vesztés. Főképp a fő gondolat, hogy a politikai folyamatok inkább makroszinten teljesednek ki, és az embereknek kevés hatásuk van a politika alakulására.

Fontos a fiatalok politikai részvételének vizsgálata, mivel az előregedő társadalmunkban egyre inkább rájuk lesz bízva, hogy mit kezdenek a demokrácia által nyújtott lehetőségekkel. Azonban több vizsgálat során kiderült, hogy a fiatalok politikai aktivitását érdemes másképp megközelíteni. A fiataloknak a szlenghasználata is más és egyre inkább online térre fókuszálódik a kommunikációjuk. Ehhez mérten pedig érdemes más fogalmi rendszerrel vizsgálni a politikai aktivitásukat, mert lehet a fogalom használat miatt ilyen alacsonyak a részvételi arányok.

Összességében az látható, hogy a fiatalok körében Magyarországon nagymértékű a bizalmatlanság a saját politikai rendszerük felé, miszerint az ország kormánya adna lehetőséget az állampolgároknak, hogy a politikai tevékenységeket befolyásolják vagy részt vegyenek benne. Viszont ezt mérsékli, ha nemzetközi összeha-

sonlításban is megnézzük a magyar arányokat, mivel itt már látható, hogy más országok jóval pesszimistábbak a politikai rendszerük engedékenysége kapcsán. A politikai aktív szerepvállalás terén a magyar 18 és 29 év közöttiek az országon belül is és az országokkal való összehasonlításban alacsony értékeket mutatnak. Ezek szerint nincs elegendő önbizalmuk, illetve nem érzik kellőképpen azt a szándékot, hogy tevékenykednének a politikai szférában.

Továbbá a magyarországi adatokon belül látható volt, hogy a magyarok nem igazán érdeklődnek a nyílt politikai véleménynyilvánítás felé. A szavazáson kívül a kampányjelvények viselése, az adakozások, a demonstrációkon való részvétel aránya mind nagyon alacsony mértéket mutatott. Mindeközben a magyarok körében már nagyobb arányú politikai tevékenység mutatkozott meg az online politikai tartalmak megosztása kapcsán, viszont ennek mértéke nemzetközi összehasonlításban elmarad más országokétól.

Az eredményeket nézve erősen meglátszik a magyar fiataloknak a bizalmatlansága saját tettük hatékonyságában és a magyar politikai rendszerben. Viszont fontos lenne a jövőben megnézni, hogy pontosan miből épül fel a bizonytalanságuk. Sőt mivel elég tágan értelmezik a különféle kutatások a politikai részvétel fogalmát, fontos meghatározni, hogy a társadalomnak mit jelent a politikai aktivitás, mely tevékenységek, tettek járulnak hozzá. Továbbá vizsgálni szükséges, hogy mi az oka a saját magukban vetett bizalom hiányán kívül, ami miatt az itt felsoroltakban nem mernek vagy nem szeretnének részt venni.

A magyarországi fiatal felnőttek alacsony politikai részvételi szintje általában hasonló arányt mutatott, mint a környező országoké, amelyeknek hasonló a történelmi múltjuk, nagyjából azonos politikai folyamatokon mentek keresztül. Ezek pedig mind hatással lehetnek a jelenlegi politikai aktivitásra a fiatalok körében. Ahogy a szakirodalmi összefoglalóban is felhívtuk a figyelmet a szocializmusból megmaradt szokásokra, mint például a nyílt politikai megnyilvánulás családi szinten történő visszaszorítására, amelyek máig megmaradtak bizonyos szinten és máig önbizalomhiányt, sőt a politikai rendszer felé érzett bizalmatlanságot is eredményezhet a fiatalok körében. Azon országok, amelyek pedig ellentétes

adatokat mutattak több kérdésben is más politikai folyamatokon mentek keresztül. Ebből adódóan teljesen más politikai döntéseket hoztak, akár Hollandiát, akár Svájcot vesszük górcső alá. Mindkét országban már gyermekkorban kezdik politikával kapcsolatos informálást. Akár törvényhozással is céljuk növelni a fiatalok politikai szerepvállalását a parlamentben képviselt pártokhoz kapcsolódóan.

Nyugati fejlett országokban sokkal lelkesebbek a fiatalok bizonyos tevékenységben, amely a politikai élethez kapcsolódik. Míg a fejletlenebb, keleti országokban vagy középkelet országokban mérsékelt a politikai részvétel. Több országban, ahol magasabbak a fiatalok politikai részvétele, látszódik, hogy az állami kezdeményezések a fiatalok politikai részvételének növelésére. Látható, hogy sok országban önbizalomhiánnyal rendelkeznek a fiatalok és így lehetőségek híján nem is tud megfelelően kialakulni a kellő szándék, önbizalom a politikai aktivitáshoz. Olyan országok, ahol vannak kezdeményezések nemcsak a fiatalok politikai részvételének többféle aspektusában aktívak, hanem jóval nagyobb bizalmuk van a kormányuk iránt. A kormány az ifjúság bevonásával, politikai informálással akár növelheti a jelenlegi vezetés iránti bizalmat. Mivel ilyen alacsonyak a magyarországi adatok kérdéses maga a fogalom használat. Régebbi kutatás is bizonyította, hogy fiatalok körében szükséges más definíciók használata, mert e korosztályban már a politikai részvétel fogalmá-

val negatív jelentést kapcsolnak össze és nem a valós tevékenységeiket tükrözik az adatok.

Jelen írással az volt a célunk, hogy felhívjuk a figyelmet a kontinensen látható heterogenitásra a politikai aktivitás területén. Illetve további kutatási irányokat mutassunk fel, melyek mentén maga a cselekvés megérthető és bizonyos eszközökkel erősíthető. Jól látható, hogy nem egy dimenzió mentén alakul az aktivitás – például a politikába való beleszólásba való hit. Legalább három jól elkülöníthető részt láthatunk az eredmények alapján: maga a politika szó értelmezése és az ahhoz kapcsolódó asszociációk köre – itt nem csak generációs eltérések figyelhetők meg, hanem a történelmi sajátosságok mentén kialakult kapcsolódások is –, a beavatkozásba vetett hit és bizalom a demokrácia működésébe, illetve a saját magukba vetett hit, önbizalom. A három pont teljesen eltérő kutatásokat igényel. Továbbá a három irány más-más szinten érinti a témát, más típusú programokra, beavatkozásokra van szükség. Amennyiben sikerül a fiatalok önbizalmát, önmagukba vetett hitét erősíteni, nem csak a részvételnél lehet elérni emelkedést, de feltételezhető, hogy az élet minden területén javítható a fiatalok önazonos működése, ezáltal a saját sikerességük. További kutatási irányoknál – a fentiek mentén – a politika, mint kifejezés kutatását javasoljuk a fiatalok körében, továbbá a demokráciába, kormányba vetett bizalom építőelemeinek azonosítását, végül az önbizalom, önértékelés elemzését.

Bibliográfia

- Altman, D. (2015). *Measuring the Potential of Direct Democracy Around the World (1900–2014)*. Gothenburg. <http://ssrn.com/abstract=2701164>
- Berger, B. (2009). Political theory, political science and the end of civic engagement? *Perspect. Politics* (7), 335–350. doi: 10.1017/S153759270909080X
- Bjørklund, T. and Saglie, J. (2000). *Lokalvalget i 1999: rekordlav og rekordhøy deltakelse*. Oslo. Institutt for samfunnsforskning.
- Dahl, R. A. (1973). *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Domokos Tamás, Kántor Zoltán, Pillók Péter, Székely Levente (2020). *A Magyar Fiatalok* 2020.
- Durkheim, É. (2000 [1893]). *A társadalmi munkamegosztásról*. Budapest: Osiris.
- Fox, Stuart (2012). Is it Time to Update the Definition of Political Participation?. In: *Parliamentary Affairs*. 67(2). pp. 495–505. doi: <https://doi.org/10.1093/pa/gss094>
- Friedrich-Ebert-Stiftung Foundation. (2018). Youth and Politics in Hungary. Retrieved from <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/14811.pdf>
- Gazsó Ferenc & Laki László (2000). *Esélyek és orientációk – fiatalok az ezredfordulón*. Budapest.
- Guro Ødegård & Frode Berglund (2008) Political participation in late modernity among Norwegian youth: an individual choice or a statement of social class?. *Journal of Youth Studies*. 11(6). pp. 593–610, DOI: 10.1080/13676260802247573
- Hulst, R.F.W. van der (2012). *Jong Geleerd... De invloed van politieke jongerenorganisaties op hun moederpartijen*. Leiden University. Szakdolgozat. url: <https://hdl.handle.net/1887/20595> (Letöltés dátuma: 2023. 04. 20.)
- Hooghe, Marc, Hosch-Dayican, Bengü & Van Deth, Jan W. (2014). Conceptualizing political participation. In: *Acta Polit.* 49. pp. 337–348. <https://doi.org/10.1057/ap.2014.7>
- Kenneth N. (2002). *European Social Survey Round 1 module proposal. Citizenship, Involvement and Democracy*. European Social Survey. URL: https://www.europeansocialsurvey.org/docs/round1/questionnaire/ESS1_newton_proposal.pdf
- Kovács Tamás (2017). Támogatás, közöny és kritika: látkép a hallgatók demokráciához fűződő viszonyáról. In: Szabó Andrea & Oross Dániel (szerk.). *Csendesek vagy lázadók? – A hallgatók politikai orientációi Magyarországon (2011–2015)*. pp. 77–98.
- Kovács Tamás & Szabó Andrea (2019). *Aktív Fiatalok Magyarországon*. Gyors Jelentés.
- Lakatos, I. & Musgrave, A. (1970). *Criticism and the Growth of Knowledge*. London: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9781139171434
- Milbrath, L.W. (1981). Political Participation. In: Long, S.L. (eds) *The Handbook of Political Behavior*. Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-3878-9_4
- Mill, John Stuart (1965). *Essays on literature and society*. New York: Collier Books.
- Oross Dániel (2016). A magyar fiatalok politikai részvételének változása. In: *Metszetek*. 5(4). doi: 10.18392/METSZ/2016/4/2
- Oross, D. & Szabó, A. (2014). A demokratikus részvétel tendenciái a magyar egyetemisták és főiskolások körében. In: Szabó, A. (szerk.): *Racionálisan Lázadó Hallgatók II*. Budapest – Szeged, Belvedere Meridionale. pp. 77–99.
- Parsons, Talcott (1969). *Politics and social structure*. New York: The Free Pr.
- Parry, G., Moyser, G. & Day, N. (1992). *Political Participation and Democracy in Britain*. Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511558726
- Pattie, C., Seyd, P. & Whiteley, P. (2004). *Citizenship in Britain: Values, Participation and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9780511490811
- Simmel, Georg (1970). *Grundfragen der Soziologie: (Individuum und Gesellschaft)*. Berlin: De Gruyter.
- Stolle, D., Hooghe, M. és Micheletti, M. (2005). Politics in the supermarket: political consumerism as a form of political participation. *Politic Science Review*, (26), 245–269. doi: 10.1177/0192512105053784
- Szabó Andrea & Kern Tamás (2011). A magyar fiatalok politikai aktivitása. In: Bauer B. és Szabó A., *ARCTALAN (?) NEMZEDÉK. Ifjúság 2000–2010*. (37–81). Budapest: Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.
- Topf, R., 1995. Beyond electoral participation. In: D. Fuchs and H.-D. Klingemann. *Citizens and the state*. New York. Oxford University Press, 5293.
- Vaccari, Cristian & Valeriani, Augusto (2021). *Outside the Bubble. Social Media and Political Participation in Western Democracies*. New York.
- van Deth, J. W. (2014). A conceptual map of political participation. *Acta Politica*, 49(3), 349–367.
- van Deth, J.-W. (2016). What Is Political Participation?. *Oxford Research Encyclopedias*. doi: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.68>
- Verba, S. és Nie, N. H. (1972). *Participation in America. Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper and Row.

von Lucke, J., Herzberg, J., Kluge, U., vom Brocke, J., Müller, O., & Zimmermann, H.- D. (2012). Open Societal Innovation – The Alemannic Definition. <https://esocietybodensee2020.wordpress.com/publikationen/open-societalinnovation-the-alemannic-definition/>

Weiss, J (2020). What Is Youth Political Participation? Literature Review on Youth Political Participation and Political Attitudes. *Political Science*. (2). Doi: 10.3389/fpos.2020.00001

Weber, Max (1987). *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai. 1. kötet: Szociológiai kategóriatan*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. The Economist. (2018). Why young Hungarians are turning their backs on politics. Retrieved from <https://www.economist.com/europe/2018/02/08/why-young-hungarians-are-turning-their-backs-on-politics>

Welp, P. (1999). De jongerenorganisaties van de Nederlandse politieke partijen, 1945--/995. In G. Voerman. *Jaarboek Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen 1998* (pp. 199–230). url: https://www.parlement.com/9353000/1/j4nvih7l3kb91rw_j9vvknrezmh4csi/vjckbfng92n4/f=/pjo_welp_de_jongerenorganisaties_van_de_nederlandse_politieke_partijen.pdf (Letöltés dátuma: 2023. 04. 20.)

Zimmermann, Hans-Dieter (2016). 2016 Youth e-participation: Lessons Learned from an Ongoing Project in Switzerland. 29th Bled eConference Digital Economy. Bled, Slovenia. url: (PDF) Youth e-participation: Lessons Learned from an Ongoing Project in Switzerland (researchgate.net) (Letöltés dátuma: 2023. 04. 20.)

Felhasznált adatbázis:

ESS Round 10 2020: Democracy, Digital social contacts. In: European Social Survey URL: <https://ess-search.nsd.no/> (Letöltés dátuma: 2023. 07. 03.)

